

Сполучники сурядності та підрядності

7 клас

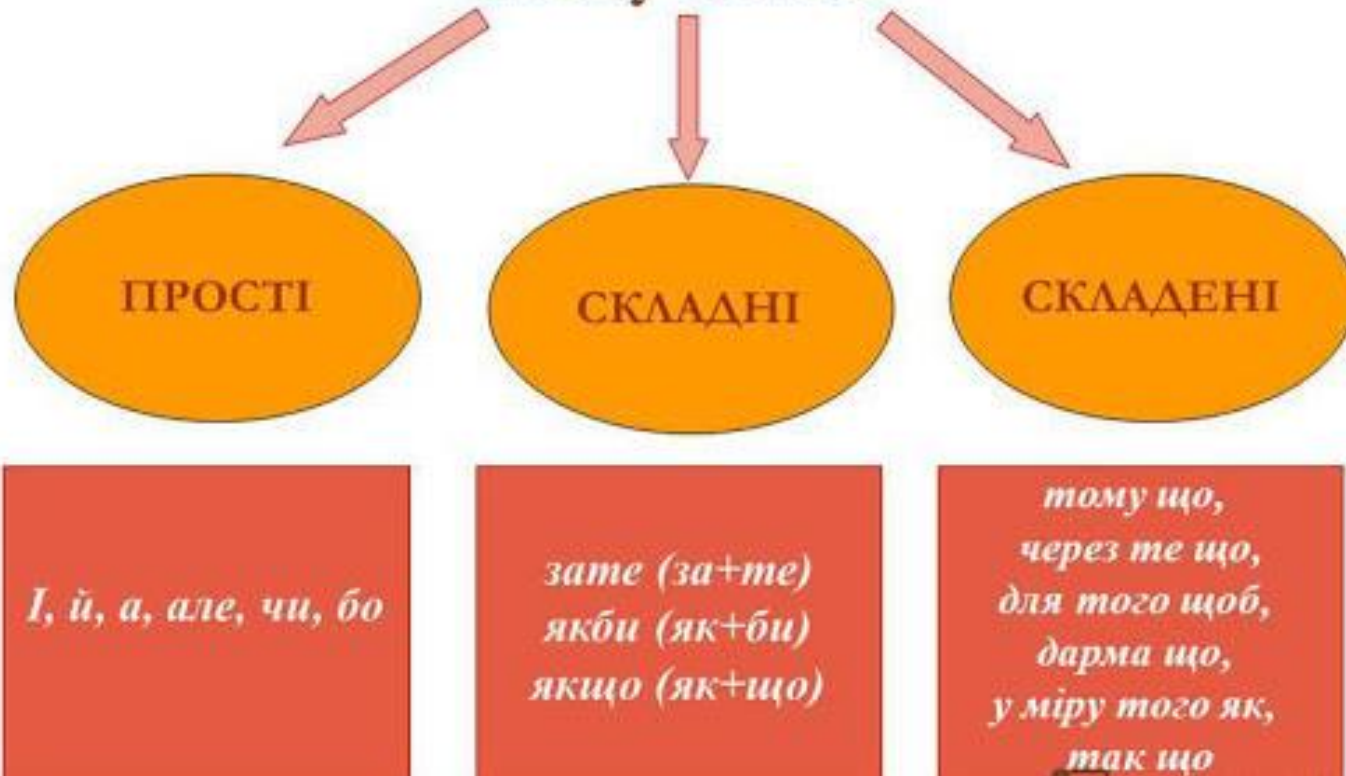
українська мова

Добровольська В.Е.

Пригадаймо !

Сполучник – це службова частина мови, яка поєднує однорідні члени речення та частини складного речення.

За будовою розрізняють сполучники

Розряди сполучників за значенням

Сполучники сурядності

Поєднують однорідні члени та рівноправні частини складного речення.

І, а, та, але, або...

*Крізь верби сонечко сіяє **і** тихо гасне.
День погас, **і** все спочило.*

Сполучники підрядності

Поєднують залежні одна від одної частини складного речення.

Що, щоб, коли, тому що, як...

*Ти слово радості скажи,
коли печалиться людина.*

Види складних речень

1. Тепла чекало все село,/ **але** тепло не
поспішало./

коли?

2. Я люблю їздити на поле тоді,/ **коли** ниви
зеленіють./

Сполучники сурядності

Групи	Сполучники	Значення
Єднальні	<i>і (й), та, і...і, ні...ні</i>	Поєднання, приєднання
Протиставні	<i>а, але, та (в знач. але), проте, зате</i>	Протиставлення, зіставлення
Розділові	<i>або, чи, або...або, чи...чи</i>	Несумісність, чергування явищ

Сполучники підрядності

<i>Групи</i>	<i>Сполучники</i>
Причинові	<i>бо, через те що, тому що, завдяки тому що, у зв'язку з тим що, оскільки та ін.</i>
Часові	<i>ледве, тільки, щойно, як, як тільки, після того як</i>
Мети	<i>щоб, аби, для того щоб, щоби</i>
Умовні	<i>якби, якщо, коли б, аби, як, як тільки та ін.</i>
Порівняльні	<i>як, мов, наче, неначе, ніби, нібито, начебто, мовбито, що та ін.</i>
Допустові	<i>хоч, дарма що, хай, незважаючи на те що</i>
Міри, ступеня	<i>аж, що аж, що й</i>
З'ясувальні	<i>що, як, ніби та ін.</i>

Завдання 1. Назвіть сполучники сурядності, визначте їх групи за значенням

1. Бліді на небі гасли зорі, і вітер плутався в мережах верховіть... 2. І смеркає, і світає, день божий минає. 3. Дощ на світанку стих, але замить він перейшов у вариво огненне. 4. Усяк правду знає, та не всяк про неї дбає. 5. Чи це він чув таке про соняшники, чи сам придумав?. 6. Ми то купаємо очі в морі, то море в очах. 7. Чужого хорошого не гудь, а поганого свого не хвали. 8. Хай зачекає втома на порозі, а ти побудь, побудь на самоті.

Завдання 2. Назвіть сполучники підрядності, їх групу за значенням. Поставте питання від однієї частини речення до іншої.

1. Недаремно говорять, що люди - ніби дзеркало.
2. На березі ставало темно, тому що з берега насувалася важка чорна хмара.
3. Уже сонце потроху почало визбирувати росу, коли я доїхав до Якимівської загорожі.
4. За вікнами шуміло море, наче дихав під скелями якийсь велетенський звір.
5. Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя.
6. Народ сам скує собі долю, аби тільки не заважали.
7. Вона наважилась покинути небезпечне місце, незважаючи на те що Остапові трудно було пускатися в далеку дорогу.
8. Хутір ховався серед дерев, так що влітку іншу хатку даремно очима шукатимеш.

Завдання 3. Замість крапок вставити сполучники сурядності чи підрядності.

- 1. Всі зрозуміли, ... зима відступає.**
- 2. Усе відразу зазеленіло, ... пішов рясний дощ.**
- 3. Садок поволі розрісся, ... ліс.**
- 4. Літо йде повною ходою, ... настав його час.**
- 5. Сонце вже заходило, ... долина засвітилася
тремтливим вогнем.**
- 6. З току весь час від'їжджала ... машина, ...
підвода.**

**Завдання 4. Об'єднайте прості речення в складні,
використавши відповідні сполучники.**

- 1. Літак не відлетів своєчасно. Була погана погода.**
- 2. Буря вщухла. Хвилі продовжували вирувати.**
- 3. Прийшла весна. Настали теплі дні.**
- 4. Людей треба дбайливо вирощувати.
Садівник вирощує плодове дерево.**